

СПРАВА «ЦЕГЕ ФОН МАНТЕЙФЕЛЬ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF TSYOGE FON MANTEYFEL v. UKRAINE)

(Заяви № 29804/16)

Стислий виклад рішення від 11 січня 2024 року

У період з 23 серпня 2010 року до 14 листопада 2017 року заявниця перебувала у різних психіатричних лікарнях з різними режимами нагляду. Національні суди періодично переглядали рішення про подальше тримання заявниці на підставі заяв лікарень і подовжували тривалість її примусового стаціонарного лікування. 19 серпня 2016 року Самарський районний суд міста Дніпропетровська постановив останню ухвалу про продовження строку примусового стаціонарного лікування заявниці. Як стверджувала заявниця, строк дії цієї ухвали закінчився 19 лютого 2017 року, оскільки відповідно до Закону України «Про психіатричну допомогу» такі ухвали мали переглядатися щонайменше раз на шість місяців. Заявниця продовжувала перебувати у психіатричній лікарні, оскільки національні суди не розглядали подані нею документи у зв'язку з відсутністю *locus standi* для подання скарг чи ініціювання перегляду законності продовження строку її тримання у психіатричній лікарні, а також у зв'язку з відсутністю судового рішення про її звільнення. 19 червня 2019 року Верховний Суд у справі за позовом заявниці до психіатричної лікарні, поданим у серпні 2017 року, визнав, що за відсутності будь-якого подальшого рішення про продовження строку її тримання, тривале перебування заявниці у психіатричній лікарні після 19 лютого 2017 року не мало жодних законних підстав, а також зобов'язав Дніпровський апеляційний суд (далі – апеляційний суд) ухвалити рішення щодо розміру відшкодування, яке мало бути присуджене заявниці. У січні 2021 року апеляційний суд присудив заявниці 30 000 українських гривень, які станом на дату ухвалення Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) рішення досі не були сплачені. До Європейського суду заявниця скаржилася за пунктами 1, 4 та 5 статті 5 і статті 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконність її тримання в психіатричній лікарні, неможливість оскаржити законність такого тримання, вимагати свого звільнення чи отримати відшкодування; за статтями 34 і 38 Конвенції на ненадання їй документів кримінального провадження, порушеного за її заявою у 2017 році щодо посадових осіб лікарні. Скарги щодо незаконності тримання заявниці в психіатричній лікарні та неможливість оскаржити законність такого тримання Європейський суд вирішив розглядати виключно за статтею 5 Конвенції. Незважаючи на те, що національні суди визнали примусову госпіталізацію заявниці після 19 лютого 2017 року незаконною та присудили їй відшкодування, присуджена сума не була сплачена заявниці. З огляду на зазначене заявниця все ще вважається потерпілою від порушення положень Конвенції. Європейський суд дійшов висновку, що її тримання в психіатричній лікарні після 19 лютого 2017 року було незаконним, та констатував порушення пункту 1 статті 5

Конвенції. Щодо перегляду питання законності тримання у лікарні Європейський суд, розглянувши всі наявні у нього матеріали, зазначив, що ця скарга свідчить про порушення пункту 4 статті 5 Конвенції у контексті висновків в рішенні у справі «Горшков проти України». З огляду на факти цієї справи, доводи сторін та свої висновки Європейський суд зазначив, що немає потреби розглядати скарги за пунктом 5 статті 5 Конвенції. Європейський суд, враховуючи всі наявні в нього матеріали, а також принципи, встановлені у його практиці, дійшов висновку про дотримання Урядом статей 34 або 38 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Оголошує прийнятними скарги за пунктами 1 та 4 статті 5 Конвенції;
2. Постановляє, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції;
3. Постановляє, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції;
4. Постановляє, що немає потреби розглядати прийнятність та суть скарги за пунктом 5 статті 5 Конвенції;
5. Постановляє, що Уряд держави-відповідача дотримався статей 34 та 38 Конвенції;
6. Постановляє, що: (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявниці такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу: (I) 2 600 (дві тисячі шістсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; (II) 1 000 (одна тисяча) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявниці, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені безпосередньо на банківський рахунок її представника, пана М. Тарахкала; (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
7. Відхиляє решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.»